

ART HISTORY

THE POWERFUL INFLUENCE OF THE ROCOCO ERA ON MUSIC FOR CREATING UNSURPASSED WORKS FOR DESCENDANTS

ПОТУЖНИЙ ВПЛИВ ЕПОХИ РОКОКО НА МУЗИКУ ДЛЯ СТВОРЕННЯ НЕПЕРЕВЕРШЕНИХ ТВОРІВ ДЛЯ НАЩАДКІВ

Volodymyr Bordonyuk¹

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-630-0-30>

Приблизно в 1720 році у Франції в роки правління короля Людовіка XV (1715 – 1774) почав розвиватися послідовник епохи бароко – стиль рококо. Він мав більш легкі, невагомі та витончені мотиви. Скидався до декорованості та невимушеності, тому його вважають натхненням природи. Через дуже короткий час рококо отримує своє відображення в архітектурі, живописі, скульптурі, декоративно-прикладному мистецтві і звичайно, в музиці. Сьогодні розглянемо його саме в музичному мистецтві.

До того часу стиль і форма музики у Франції були під впливом Людовіка XIV (1638-1715), проте вони доволі активно змагалися, особливо в оперній сфері, з італійською музикою. Кульмінація цього буффоністського конфлікту, яка припала між 1752 і 1754 роками, була зображена в найвідомішій комічній опері італійського композитора Джованні Баттіста Перголезі «Служниця-пані». В цій комічній опері автор розповідає про кмітливую служницю, яка влаштувавшись на роботу, намагається переконати свого господаря, щоб вийти за нього заміж і влаштувати свою долю. Завдяки цьому твору, виник новий жанр – опера-буфа, який в 1752 році в Парижі породив розбіжності в поглядах серед прихильників різних оперних жанрів і звалося це – «війною буфонів» [1, с. 12].

Перголезі називали одним з найавтентичніших геніїв італійського докласицизму. Його перша опера «Розмови зі Святим Гульєльмо Аквіттаною» мала великий успіх, відразу після якої він отримав

¹ A.V. Nezhdanova Odesa National Academy of Music, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0634-6910>

замолення на оперу в 3 актах для театру Сан-Бартоломео – «Салюстія». В цій першій опері він розгорнуто показує думки про прекрасні моменти, виражає поезію, мислить. В ту епоху багато композиторів не концентрувалися на одному жанрі, тому в 1732 році Перголезі став автором вже музичної комедії «Lo fraie 'nnamorato» («Брат закоханих»), яку з вдячністю сприйняла публіка.

Наприкінці 1732 року в Неаполі пройшов сильний землетрус, саме тоді у всіх церквах люди благали у Господа помилування, це послугувало для написання Перголезі «Урочистої меси» для подвійного зору, десяти голосів, двох оркестрів та двох органів і Урочистої вечірньої для п'яти голосів [3].

Проживши всього 26 років, Джованні Баттіст Перголезі невтомно працював в музичній сфері і мав великий успіх.

В 1722 році французький композитор і теоретик Жан-Філіп Рамо створює «Трактат про гармонію, зведений до її природних принципів». В ній він розглядає тональну систему, яка використовується в класичній музиці і аналізує закономірності мажорних та мінорних тональностей, які створюють гармонійне звучання. На всіх святкових заходах та в бальних залах лунав цей витончений менует, який прославив митця по всій Європі [1, с. 12].

Як бачимо, відбувався поступовий перехід від трагічного стилю, характерного для XVII століття, до мистецтва, в якому схильність до галантності та відчуття смаку подають в піднесеному настрої, де відсутня схильність до мук і фанатизму. Це можна побачити в трактаті «Про поезію» Фонтенеля, в якого нова обстановка, здатна викликати чуттєву насолоду є лише вправою розуму, а не кульмінацією ірраціональної люті, що було у Ронсара чи Джордано Бруно. Тепер поезія чарує та спокушає читача, чим більш приваблює його своїми мотивами. Таким чином, ми розуміємо, чому деякі музикознавці намагалися деякі твори цього періоду охарактеризувати під терміном «галантний», в не «рококо», споглядаючи на схильність до таких цінностей як елегантність, товариськість, грайливість, сумісність з ну-хау, ворожим до афектації, перш за все, до наукових знань. Цей стиль у поезії нагадує салонний преміальний стиль попереднього століття. В XVII також значного успіху в малих жанрах досягли: пісня, комплімент та епіграма, в яких панує легкість і дотепність [2, с. 338].

Після того, як в 1687 році помер французький композитор Жан-Батіст Люллі, французькі музиканти вирішили зробити його музику легшою для сприйняття і розбили його масивні, довгі та гострі періоди на короткі, гнучкі фрази, які мали здатність повторюватися та відрізнятися за допомогою нечисленних прикрас. Коли почався розпад суворого

барокового стилю, – розпочався стиль рококо зі складними орнаментами, полегшеними для сприйняття. Завдяки французькій школі клавесину, Франсуа Куперен отримав орієнтир для перетворення довгих розробок суворого барокового стилю на короткі, повторювані фрази, характерні ранньому стилю рококо. Він приділяв більше уваги до деталей, чим до загальної лінії, чим звісно зацікавлював слухачів. Варто сказати й за оперу-серію В.А. Моцарта «Милосердя Тіта», що матиме успіх протягом століття. В якій автор використовує багато тем і прийомів бароко, але оминає криваві та нещасні закінчення [2, с. 340].

Мистецтво не має чітких рамок та кордонів. Воно як морська хвиля, натхненно огортає і нестримно несе у свій простір. Постійно змагається з часом і людськими звичками. Кожен новий крок, чи новий стиль безумовно підлягає жорсткій критиці, але поступово, він стає справжнім стержнем для створення нових речей, які постають в вигляді подальшої оцінки і характеристики даної епохи як для критиків, так і для пересічних особистостей.

Список використаних джерел:

1. Victoria Charles & Klaus H. Carl. *Rococo*. 2023. ISBN: 978-1-78310-390-4. URL: <https://share.google/kscjyY5ccULfD59XQ> (дата звернення: 29.11.2025)
2. Didier Souiller. *Le Baroque, et après ? [article]* 1999. / 36 / pp. 327-342. Fait partie d'un numéro thématique : Le baroque en question(s). DOI: <https://doi.org/10.3406/licla.1999.1414> (дата звернення: 30.11.2025)
3. Gabriel Racle. *Pergolèse: un génie de la musique italienne*. Publié 19/10/2010. URL: <https://l-express.ca/pergolese-un-genie-de-la-musique-italienne/> (дата звернення: 27.11.2025)